

VLAAMSE RAAD

BUITENGEWONE ZITTING 1992

14 JULI 1992

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van het verdrag
betreffende de Europese Unie, van zeventien protocollen
en van de slotakte met drieëndertig verklaringen,
opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heren H. Suykerbuyk en D. Van der Maelen**

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer S. De Clerck.

Vaste leden : de heren F. Cauwenberghs, S. De Clerck, P. Deprez,
L. Dhoore, H. Suykerbuyk ;
de heren J. De Bremaeker, J. Sleeckx, D. Van der Maelen, J.
Van der Sande ;
de heren H. De Croo, A. Kempinaire, R. Wierinckx ;
de heer G. Annemans ;
de heer P. Van Grembergen ;
de heer J. Ulburghs.

Plaatsvervangers :

de heren F. Ghesquière, L. Martens, C. Moors, P. Tant, H. Van
Wambeke ;
de heren P. Chevalier, P. Hostekint, J. Leclercq, G. Vermassen ;
de heren N., L. Pierco, S. Platteau ;
de heer K. Van Overmeire ;
de heer H. Candries ;
de heer H. Van Dienderen.

Zie :

211 (BZ 1992)

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden heeft in haar zitting van 9 juli 1992 ingestemd met bovengenoemd ontwerp van decreet, houdende goedkeuring van het Verdrag van de Europese Unie van zeventien protocollen en van de slotakte met drieëndertig verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992.

1. TOELICHTING DOOR DE HEER L. VAN DEN BRANDE, VOORZITTER VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE EN GEMEENSCHAPSMINISTER VAN ECONOMIE, KMO, WETENSCHAPSBELEID, ENERGIE EN EXTERNE BETREKKINGEN

1.1. Algemeen

De Minister-president schetst vooreerst het algemeen kader van het verdrag.

Het Verdrag van Maastricht is de voorlopige afsluiting van een kettingreactie veroorzaakt door het programma betreffende de Interne Markt, de Eenheidsakte van 1986 en de recente externe geopolitieke ontwikkelingen.

Het gaat hier om de meest ingrijpende wijziging van het Verdrag van Rome : van een „Europese Economische Gemeenschap” komt men tot een „Europese Gemeenschap” met nieuwe of uitgebreide bevoegdheden.

Wat de bevoegdheden betreft zijn er een aantal belangrijke wijzigingen :

Er is de uitbreiding van de bevoegdheden op sociaal gebied, op leefmilieugebied en op het gebied van de economische en sociale cohesie (cohesiefonds voor de financiering van transeuropese netwerken en leefmilieuprojecten).

Er worden nieuwe bevoegdheden toegekend aan de Gemeenschap met betrekking tot de ontwikkelingssamenwerking, het industriebeleid, de transeuropese netwerken, de consumentenbescherming en de volksgezondheid.

De cultuur- en onderwijsparagraaf zijn volledig nieuw en het principe van de subsidiariteit werd in artikel 3B ingeschreven.

In het kader van de democratische legitimiteit, wijst de Minister-president op de uitbreiding van de wetgevende bevoegdheden van het Europees Parlement met name op het medebeslissingsrecht (art. 189 B) voor 15 gevallen, onder meer inzake het vrij verkeer van werknemers, de vrije vestiging, de interne markt, het onderwijs, het kaderprogramma inzake onderzoek en ontwikkeling, de meerjarenprogramma's inzake leefmilieu, de oriëntaties met betrekking tot transeuropese netwerken, volksgezondheid, cultuur en consumentenbescherming.

Er is verder nog de uitbreiding van de samenwerkingsprocedure (art. 189 C) tot de beroepsopleiding, onderzoek en ontwikkeling met uitzondering van het kaderprogramma, de meeste leefmilieu- maatregelen, transeuropese netwerken, en de ontwikkelingssamenwerking, alsmede de uitbreiding van de instemmingsprocedure (art. W) tot 5 nieuwe gevallen met name het burgerschap, de definiëring en de oprichting van structuurfondsen, het cohesiefonds, de uniforme procedure voor de verkiezing van het Europees Parlement en bepaalde types van internationale verdragen.

Andere actiemogelijkheden van het Europees Parlement zijn het enquête- en petitierecht, de Ombudsman en de dubbele investituur van de Commissie.

De belangrijkste gevolgen voor Vlaanderen zijn de inschrijving van de subsidiariteit en de oprichting van het Comité van de Regio's, waarover verder wordt gehandeld.

1.2. Belangrijke gevolgen voor Vlaanderen

Prioritaire aandacht moet uitgaan naar de toepassing van de gevolgen voor Vlaanderen van de Verdragen inzake de Politieke Unie en de Economische en Monetaire Unie.

De Europese staatsvorming met een nieuwe plaats voor de culturen van de Europese landen en regio's is ongetwijfeld dé Europese opdracht voor het komende decennium.

De inspanningen voor het bekomen van meer politieke macht voor de regio's hebben op de Europese Raad van Maastricht van 9 en 10 december 1991 tot een aantal belangrijke verworvenheden geleid :

- het subsidiariteitsbeginsel is in het Verdrag inzake de Europese Politieke Unie zelf opgenomen ;

- de regio's kunnen in de Raad van Ministers zitting krijgen met stemrecht, mits zij hiertoe gemandateerd zijn door de nationale regering ;

- er komt een Comité van de Regio's dat verplicht geconsulteerd wordt over aangelegenheden van regionaal belang, en over cultuur, onderwijs en gezondheid en transeuropese netwerken en dat ook op eigen initiatief adviezen kan uitbrengen aan de Europese Commissie en de Raad ;

- in het EG-Verdrag is een hoofdstuk opgenomen over cultuur en over onderwijs, waarbij gepleit wordt voor coördinatie op Europees vlak maar tegelijkertijd het respect voor de culturele identiteit en de regionale verscheidenheid bevestigd wordt ; ook bepaalt het nieuwe artikel 92, § 3 dat de Commissie steunmaatregelen om de cultuur en het behoud van het patrimonium te vrijwaren, als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kan beschouwen, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

Vlaanderen zal het initiatief nemen om besprekingen te voeren met de nationale overheid en met de gemeenschappen en gewesten om zo snel mogelijk tot de implementatie te komen van het Verdrag van Maastricht.

In functie van haar bevolkingsaantal eist Vlaanderen 7 van de voor België in het Comité van de Regio's 12 voorziene mandaten op.

De Vlaamse Regering zal samen met de andere landen en regio's die de culturele materies niet willen laten centraliseren, opkomen voor het hard maken van de culturele paragraaf in het Verdrag van Maastricht.

1.3. Subsidiariteit

Een belangrijk gegeven met betrekking tot het Verdrag betreffende de Europese Unie is het subsidiariteitsbeginsel, ingevoerd via Artikel 3B. Het houdt in dat „de Gemeenschap binnen de grenzen van de haar door dit Verdrag verleende bevoegdheden en toegewezen doelstellingen handelt.

Op gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheden vallen, treedt de Gemeenschap, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de Lid-Staten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve vanwege de omvang of de gevolgen van haar overwogen optreden beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt.

Het optreden van de Gemeenschap gaat niet verder dan wat nodig is om de doelstellingen van dit Verdrag te verwezenlijken”.

De Minister-president benadrukt dat het beginsel juridisch afdwingbaar is verankerd in het Verdrag van Rome en ook toepasselijk is onder de andere titels van het Unieverdrag, en verder is geëxpliciteerd in de hoofdstukken betreffende onderwijs, cultuur en volksgezondheid.

De Europese Raad van Lissabon heeft de Commissie en de Raad gevraagd snel praktische en proceduremaatregelen uit te werken voor de tenuitvoerlegging van het subsidiariteitsbeginsel (verslag op de Raad van Edinburgh).

De Commissie zal voortaan al haar voorstellen motiveren in het licht van het subsidiariteitsbeginsel en de bestaande gemeenschapsregels zullen worden herzien en aangepast aan het subsidiariteitsbeginsel (verslag op de Europese Raad onder het Belgische Voorzitterschap).

Het Comité van de Regio's heeft helaas niet de bevoegdheid om het Hof van Justitie te vatten wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel.

1.4. Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's is ingevoerd via de artikelen 198A tot 198C van het Verdrag inzake de Europese Unie.

De 189 voorziene leden zijn als volgt verdeeld over de Lid-Staten :

België :	12
Denemarken :	9
Duitsland :	24
Griekenland :	12
Spanje :	21
Frankrijk :	24
Ierland :	9
Italië :	24
Luxemburg :	6
Nederland :	12
Portugal :	12
U.K. :	24
	189

De leden en hun plaatsvervangers worden bij unanimiteit voor een periode van 4 jaar benoemd door de Raad op voordracht van de respectieve Lid-Staten ; hun mandaat is hernieuwbaar en dient in volledige onafhankelijkheid uitgeoefend te worden. Het Comité kiest zelf onder zijn leden een voorzitter en een bureau voor 2 jaar ; het stelt zijn intern reglement op dat door de Raad met unanimiteit wordt goedgekeurd.

Het Comité wordt samengeroepen door de Voorzitter op vraag van de Commissie of de Raad ; het kan ook op eigen initiatief samenkomen.

De adviesbevoegdheid van het Comité is verplicht voorzien in het verdrag voor :

- onderwijs (art. 126)
- cultuur (art. 128)
- gezondheid (art. 129)
- transeuropese netwerken (art. 129D)
- economische en sociale cohesie (art. 130E)

Het Comité kan ook op eigen initiatief advies verstrekken of telkens wanneer de Raad of de Commissie dit opportuun acht.

Het Comité der Regio's wordt geïnformeerd over de adviesaanvragen aan het Economisch en Sociaal Comité.

1.5. Democratische legimiteit

Het nieuwe artikel 146 van het EG-Verdrag bepaalt dat de Raad is samengesteld uit een vertegenwoordiger van elke Lid-Staat op ministerieel niveau, gemachtigd tot het verbinden van de regering van die Lid-Staat.

Deze bepaling betekent dat straks Gemeenschapsministers met stemrecht kunnen deelnemen aan EG-Raden, op voorwaarde dat :

- met de nationale regering en alle Gemeenschappen (en straks ook Gewesten) een mandaatregeling wordt vastgelegd ;
- de Gemeenschappen (en eventueel de Gewesten) onder elkaar een beurtroolsysteem afspreken voor de deelname aan de Raden.

Wat het laatste betreft, zijn onder de vorige legislatuur vergaande besprekingen gevoerd inzake een gedragscode tussen de Gemeenschappen.

2. ALGEMENE BESPREKING

2.1. Algemene opmerkingen

Verschillende leden wijzen op de afkeuring van het Verdrag van Maastricht door het Deense referendum.

Door een lid dat niet tot de Commissie behoort wordt de hooghartigheid betreurd waarmede sommige Lid-Statens namen van de uitslag van dit referendum. Dit is een miskening van de eigenheid der volkeren. Een dergelijke handelwijze is een aanfluiting door de EG van haar eigen verdragen.

Door een ander lid worden namens zijn fractie de volgende opmerkingen geformuleerd.

Er dient vooreerst opgemerkt te worden dat één van de twaalf EG-Lid-Statens „neen” heeft gezegd tegen het Verdrag van Maastricht, dat is belangrijk. De Vice-Voorzitter van de Europese Commissie, F. Andriessen heeft gezegd : „Als de Denen voet bij stuk houden, is er geen Verdrag van Maastricht”. Hij heeft gelijk. Wat is het standpunt van de Vlaamse Executieve over dit belangrijk probleem ? Het betrokken lid zou dit standpunt graag vernemen, want er is enige verwarring over hoe het nu verder moet. Indien het Verdrag van Maastricht een jaar vroeger tot stand was gekomen, dan was de sfeer waarin de discussie moest verlopen, gans anders geweest. Vroeger werd men wegens de niet-naleving van de EG-richtlijnen streng gekapitteld. Nu heeft men de Europese werking onderkend, ook de minder goede kanten ervan.

Namens zijn fractie stelt het lid dat het Verdrag van Maastricht „meer goed dan kwaad” bevat. Deze houding is misschien defaitistisch, maar ze is in elk geval realistisch. Het Verdrag van Maastricht bevat een aantal belangrijke nieuwigheden, waarover reeds veel werd gesproken, zoals de cultuur- en de onderwijsparagraaf, het subsidiariteitsbeginsel, het Comité van de Regio's. Het Verdrag bevat ook nog een aantal andere, belangrijke zaken die onvoldoende genoemd worden en die nochtans van belang zijn, ook al behoren zij niet rechtstreeks tot onze bevoegdheid, zoals de gemeenschappelijke aanpak van de veiligheid, het instellen van het unie-burgerschap.

Nochtans bevat het Verdrag, aldus het lid, hierin bijgetreden door verschillende andere leden, belangrijke leemten (o.m. manke omschrijving van het subsidiariteitsbeginsel, ontbreken van de taalparagraaf op het culturele vlak).

Inzake de afwijzing van het Verdrag door het Deense referendum antwoordt de Gemeenschapsminister dat het niet uitgesloten is dat in Denemarken een nieuw referendum wordt gehouden. Hij is van oordeel dat ook een Verdrag met 11 Lid-Staten mogelijk is. Hij geeft toe dat het Verdrag behept is met een aantal onvolkomenheden, maar pleit er toch voor om ten aanzien van Europa het voortouw te nemen.

Vervolgens wenst een ander lid nadere uitleg in verband met de opname van artikel 107 quater van de Grondwet in artikel 1 van het ontwerp van decreet, ondanks het negatieve advies van de Raad van State ter zake. Het lid verwijst naar het advies van de Raad van State uitgebracht op 4 juni 1992, met betrekking tot het voorontwerp van decreet „houdende goedkeuring van het Verdrag betreffende de Europese Unie, 17 Protocolen en Slotakte met 33 verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992”.

In het artikel 1 van het voorontwerp van decreet was vermeld dat het decreet aangelegenheden regelt, vermeld in artikel 59 bis en 107 quater van de Grondwet. Met betrekking tot dit artikel 1 merkt de Raad van State het volgende op : „Het ontwerp is een toepassing van artikel 16 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en kan uiteraard op geen andere dan gemeenschapsaangelegenheden betrekking hebben. In artikel 1 dienen derhalve de woorden : „en artikel 107 quater te worden geschrapt”. Dit is niet gebeurd en het lid stelt vast dat de tekst van het ontwerp van decreet derhalve reeds een onduidelijkheid bevat. Kan de Vlaamse Raad zijn instemming geven met een Internationaal Verdrag, met betrekking tot gewestmateries terwijl de internationaalrechtelijke bevoegdheid van de Gewesten constitutioneel nog geen vaststaand feit is ?

Zolang de artikelen 6 en 68 van de Grondwet niet zijn aangepast, evenals het artikel 81 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen kan artikel 1 van het ontwerp van decreet slechts gemeenschapsmateries regelen.

Vervolgens merkt hetzelfde lid op, dat de regeling van internationaalrechtelijke bevoegdheden van de Gewesten, deel uitmaakt van het onderhandelingspakket van de Dialoog van Gemeenschap tot Gemeenschap, waarvan de resultaten nog moeten worden afgewacht. Voor een juist inzicht inzake de verdragsrechtelijke bevoegdheden van de Gemeenschappen en de Gewesten kan verwezen worden naar : Suy. E., „De externe betrekkingen van Gemeenschappen en Gewesten”, in Staat, Gemeenschappen en Gewesten, Die Keure, (1989, blz. 131 e.v.). Loopt men niet vooruit op de constitutionele en staatkundige realiteit ?

De Gemeenschapsminister beaamt dat de verdragsrechtelijke bevoegdheid op dit ogenblik inderdaad slechts geregeld is voor de gemeenschaps- en de persoonsgebonden materies.

Niettemin wijst de Gemeenschapsminister erop dat men zich in het verleden, o.m. in het decreet op de organisatiestructuur van de VDAB en in het decreet op het bestuurlijk beleid ook op het artikel 107 quater en artikel 59 bis steunde. Hij geeft toe dat een dergelijke handelswijze een primeur is met betrekking tot een internationaal verdrag.

Hij benadrukt, dat indien er een akkoord wordt bereikt in de Dialoog inzake de verdragsrechtelijke bevoegdheid van de Gewesten, men zich op de beide artikelen, 59 bis en 107 quater, kan steunen.

2.2. Comité van de Regio's

In het nieuwe Verdrag wordt in de oprichting voorzien van een Comité van de Regio's (art. 198 A — 198 C). Dit Comité kan op eigen initiatief adviezen verstrekken, maar de raadpleging is verplicht indien de Raad beslissingen neemt inzake onderwijs, cultuur, het regionaal beleid, taken en doelstellingen van de structuurfondsen, alsmede de uitvoeringsbesluiten voor de werking ervan.

Democratische legitimiteit — Welke regio's ?

Inzake de democratische legitimiteit van het Comité der Regio's uit een lid een fundamentele kritiek. De 189 vertegenwoordigers zijn immers niet verkozen door het volk. Dit is een belangrijke lacune. Verder stelt het lid vast dat er binnen België geen vrijheid tot handelen is om tot afspraken te komen over de vertegenwoordiging. Het lid vraagt ter zake het standpunt van de Executieve.

Door meerdere leden wordt de oprichting van het Regionaal Comité (artikelen 198 A — 198 C) beschouwd als een positieve en belangrijke innovatie in de Europese instellingen. Een van deze leden onderstreept dat dit Comité op lange termijn een belangrijk instrument zal zijn voor de beveiliging van de culturele en regionale verscheidenheid in het Europa der Regio's.

Dit lid wenst ook te vernemen of de gemeenschappelijke organisatiestructuur zoals vastgelegd in het Protocol over het Economisch en Sociaal Comité (ECOSOC) en het Comité der Regio's gemeenschappelijke financiële middelen veronderstelt.

Door een ander lid wordt namens zijn fractie gesteld dat de oprichting van het Comité van de Regio's in het Verdrag van Maastricht zeer belangrijk is. Hierdoor wordt in de Europese rechtsorde een derde niveau ingevoerd : dat van de regio's. Er wordt soms nogal denigrerend gedaan over het feit dat het Comité „slechts” een adviesbevoegdheid heeft. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het Europees Parlement ook adviserend begonnen is. Een advies kan trouwens zeer belangrijk zijn en een groot gezag hebben als het uitgaat van een instelling met autoriteit.

Uit de inleidende uiteenzetting van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve blijkt dat hij een onderscheid maakt tussen de zogenaamde sterke regio's en de andere. De sterke regio's zullen aldus de belangrijke taak hebben om de autoriteit van het Comité van de Regio's waar te maken. De Voorzitter spreekt ook van het „Europa van de culturen”. Betekent dit dat niet alle regio's in aanmerking komen ? Belangrijk is ook dat de Voorzitter drie parameters hanteert

om een regio te kwalificeren ; met name op cultureel, economisch en democratisch vlak. Kan de Voorzitter dat verduidelijken ? Hoe ziet hij dat ? In België zijn er twee grote Gemeenschappen. Wat is de houding van de Executieve inzake de verdeling van de mandaten van het Comité van de Regio's op basis van de Gemeenschappen ?

Werking, voordracht van de leden, mandaatregeling, organisatiestructuur

Hierover stellen meerdere leden heel wat vragen. Een lid heeft over de verdeling in België dezelfde vraag als het voorgaande lid : als er op 12 „Belgische vertegenwoordigers” 7 Vlamingen moeten zijn, hoe zit het dan met betrekking tot de vertegenwoordiging van Brussel ? Een lid dat niet tot de Commissie behoort wil weten of die verdeling reeds is gewaarborgd. Hetzelfde lid wil nog weten hoe de leden zullen worden aangesteld en door wie : zullen het verkozenen moeten zijn, eventueel uit de Vlaamse Raad of uit lokale besturen ? Indien er geen garanties ter zake kunnen gegeven worden zal hij dit Verdrag zijn instemming onthouden.

Op al deze opmerkingen en vragen repliceert de Gemeenschapsminister samenvattend als volgt. Met betrekking tot de democratische legitimiteit van het Comité der Regio's verduidelijkt hij dat de krachtlijnen van de Vlaamse Regering met betrekking tot het Comité der Regio's zijn vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Executieve van 10 juni 1992.

Het Comité zal operationeel zijn op 1 januari 1993. De voordracht van de leden van het Comité (12 Belgische vertegenwoordigers), waarvan 7 voor Vlaanderen en 5 voor de Franstalige en/of Duitstalige Gemeenschap, behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten. Deze vertegenwoordigers zullen verkozen vertegenwoordigers zijn, van het hoogste beslissingsniveau van de Gemeenschappen en Gewesten, zoals dit naar analogie met de Duitse Länder gebeurt, namelijk vertegenwoordigers van de verschillende deelregeringen, maar met de mogelijkheid deze vertegenwoordiging te continueren met een vertegenwoordiging van parlementsleden, door de Raden aangeduid.

Een lid stelt vast dat de vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's, leden zullen zijn van het hoogste beslissingsniveau (vb. leden van de Vlaamse Regering). Aldus zijn zij leden van de uitvoerende macht, die zullen zetelen in een consultatief orgaan. Hij pleit voor een strikte naleving van de triasleer. Het Comité mag alleen samengesteld zijn uit vertegenwoordigers zonder uitvoerend mandaat.

De Gemeenschapsminister vervolledigt dat het Comité van de regio's een representatief, consultatief orgaan is van de regio's, en zeker geen parlementaire assemblée. In Duitsland beslisten de Länder unaniem dat 24 Ministers uit de Länder er deel van zullen uitmaken. Een representatief orgaan laat de mogelijkheid open dat verkozenen er deel van uitmaken. De participatie hieraan is belangrijk.

Hetzelfde lid wenst nog te vernemen of, indien ten gevolge van de toepassing van artikel N het Verdrag zou worden gewijzigd, dit een tweede ratificatie impliceert.

De Gemeenschapsminister antwoordt hierop bevestigend.

Inzake de vaststelling van de criteria, gehanteerd bij de kwalificatie van bepaalde gebieden als „regio” stelt de Gemeenschapsminister dat in de huidige stand iedere Lid-Staat, op basis van zijn constitutioneel recht, inhoud en gestalte zal geven aan dit begrip.

Hierop repliceert een lid dat niet tot de Commissie behoort dat een dergelijke visie haaks staat op het respect voor de eigenheid van de volkeren en de economische slagkracht ervan ondermijnt. Hij verwerpt de stelling van de Gemeenschapsminister om dit over te laten aan de Lid-Staten.

Prioritaire aandacht dient hierbij volgens de Gemeenschapsminister uit te gaan naar de volgende randvoorwaarden : de profilering van de eigen culturele identiteit, de economische en sociale draagkracht en een gedegen onderbouwde institutionele verantwoordelijkheid. Geografische verscheidenheid ter zake is mogelijk ; in Groot-Brittannië wordt een graafschap beschouwd als een „regio”. Ook in Frankrijk werden bepaalde gebieden volgens eigen criteria als „regio” gekwalificeerd.

Wat de organisatiestructuur van het Comité van de Regio's betreft repliceert de Gemeenschapsminister dat er, teneinde tegemoet te komen aan de cohesiegedachte, een gemeenschappelijke organisatiestructuur (personeel, secretariaat, tolken) bestaat met de ECOSOC, zoals blijkt uit het Protocol ter zake. Dit wil evenwel niet zeggen dat het hier gaat om een amalgaam van deze beide instellingen. Het betreft hier twee afzonderlijk geprofileerde entiteiten, met een eigen financiële autonomie.

Toegang Comité der Regio's tot het Europees Hof van Justitie te Luxemburg

Meerdere leden stellen vast dat het Comité van de Regio's geen toegang heeft tot de rechtsmacht van het Hof van Justitie te Luxemburg en bijgevolg het Hof niet kan vatten wegens de schending van het subsidiariteitsbeginsel. Een van deze leden wenst te weten of dit juist is en of in deze mogelijkheid niet kan worden voorzien.

De Gemeenschapsminister beaamt dat de toegang van het Comité tot het Europees Hof van Justitie wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel niet is geregeld.

In dat verband wordt de vraag gesteld na te gaan op welke wijze de Lid-Staat, namens de regio of regio's binnen haar territorium, bij het Hof van Justitie kan optreden.

2.3. Vertegenwoordiging van de deelgebieden (Gemeenschappen — Gewesten) in de Europese Ministerraad (Artikel 146 Verdrag van Maastricht)

Artikel 146 Verdrag van Maastricht

Door een lid wordt de nieuwe redactie van dit artikel 146 van het EG-Verdrag, ingevolge het Verdrag van Maastricht beschouwd als een zeer belangrijke component van een beleid dat er op gericht is te streven naar een maximale betrokkenheid van de Regio's bij de Europese besluitvorming.

Artikel 146 van het Verdrag van Maastricht maakt de vertegenwoordiging van een Lid-Staat door een vertegenwoordiger van een deelstaat die de bedoelde Lid-Staat vertegenwoordigt, mogelijk. Aldus is er een delegatie van het stemrecht van de nationale regering naar de regeringen van de deelgebieden.

Habilitatieregeling

Vervolgens wenst het lid van de Gemeenschapsminister te vernemen of de habilitatieregeling met betrekking tot de toepassing van artikel 146 van het EEG-Verdrag uitgewerkt voor het nieuwe artikel 146 van het Verdrag van Maastricht.

Wat indien er tussen de verschillende deelgebieden geen consensus is ? Kan dit niet leiden tot een verlamming van de besluitvorming ?

De Gemeenschapsminister repliceert dat de deelgebieden vanzelfsprekend gehabiteerd moeten optreden. Hiertoe zal een regeling moeten worden getroffen met de federale overheid en tussen de Gemeenschappen en de Gewesten onderling.

Door een lid dat niet tot de Commissie behoort wordt inzake het nieuwe artikel 146 van het Verdrag van Maastricht nog opgemerkt dat hij zeer sceptisch staat nopens de daadwerkelijke toepassing van dit artikel in de praktijk. Volgens dit lid is de kans vrij gering dat de Belgische Staat zich door een Vlaams Gemeenschapsminister zal laten vertegenwoordigen in de Europese Ministerraad. De Belgische Staat zal zich laten vertegenwoordigen door een Lid van de nationale regering.

De Gemeenschapsminister repliceert hierop als volgt.

Inzake de mandaatregeling tussen de nationale regering en de regeringen van de Gemeenschappen en, later de Gewesten, dient een fatsoenlijke regeling nagestreefd. Tussen de Gemeenschappen, en eventueel de Gewesten moet in een beurtstelsysteem worden voorzien voor de deelname aan de Europese Ministerraad, op basis van een gedragscode. De relatief korte termijn van het Voorzitterschap speelt hierin geen rol. De Gemeenschapsminister stelt dat men moet leren om op het internationale forum op te treden als een moderne federale Staat.

Voor welke bevoegdheden ?

Inzake de bevoegdheden wenst hetzelfde lid nog te vernemen van de Gemeenschapsminister of er inzake de vertegenwoordiging van de deelgebieden (Gemeenschappen en Gewesten) in de Europese Raden een onderscheid moet gemaakt worden tussen exclusieve en gemengde bevoegdheden, inzake **gemeenschaps-** en eventueel gewestmateries. Hoe is het overleg tussen de nationale overheid en de deelgebieden geregeld inzake de gemengde bevoegdheden ?

De Gemeenschapsminister stelt dat de verdragsrechtelijke bevoegdheid van de Gemeenschappen de exclusieve **gemeenschaps-** en persoonsgebonden aangelegenheden omvat, zoals o.m. onderwijs, cultuur.

Artikel 107 quater werd eveneens in artikel 1 opgenomen met het oog op de derde fase van de Staatshervorming die zal voorzien in de regeling van de verdragsrechtelijke bevoegdheid van de Gewesten.

2.4. Subsidiariteit

Aan dit belangrijke gegeven in het Verdrag betreffende de Europese Unie, ingevoegd via Artikel 3B werd een ruime gedachtenwisseling gewijd.

Voor de inhoud van het subsidiariteitsbeginsel kan verwezen worden naar : Van Gerven, W., „De beginselen „subsidiariteit, evenredigheid en samenwerking” in het Europese Gemeenschapsrecht”, (R.W., 1991-1992, kol. 1241 e.v.)

Het subsidiariteitsbeginsel komt eveneens uitvoerig aan bod in het verslag over de institutionele aspecten namens het Adviescomité voor Europese Aangelegenheden uitgebracht op 18 mei 1992 door mevr. Neyts-Uyttebroeck en de heer Lannoye (EP) (Kamer van Volksvertegenwoordigers, stuk 460 (1991-1992) — Nr. 1, blz. 37).

Meerdere leden klagen de dubbelzinnigheid en de vage omschrijving van het begrip subsidiariteit aan. Zij stellen tevens dat de manke omschrijving van het begrip voor gevolg zal hebben dat bij de beoordeling door het Hof van Justitie van de geldigheid van een concrete bevoegdheidsuitoefening dit beginsel hierbij slechts een ondergeschikte rol zal spelen.

Alhoewel het belangrijk is dat het subsidiariteitsbeginsel in het EG-Verdrag wordt opgenomen, is een lid namens zijn fractie van oordeel dat dit een minder goed punt is in het Verdrag van Maastricht. Het beginsel is namelijk te onduidelijk, zowel wat de formulering betreft als de garanties die geboden worden voor de naleving van dit beginsel.

Hoe onvoorstelbaar verkeerd dit principe in de praktijk kan worden toegepast, wordt bewezen door een resolutie van het Europees Parlement van 15 mei 1992 betreffende het Europees onderwijsbeleid. Men kan hier zelfs spreken van omgekeerde subsidiariteit. Volgens deze resolutie zou bijvoorbeeld het Erasmus-programma ook moeten gelden voor het basis- en secundair onderwijs. En er worden zelfs Europese acties in het vooruitzicht gesteld voor het kleuter-onderwijs !

Het woordt „subsidiariteit” is afkomstig van het Latijnse „subsidium” wat betekent : een reserve, en meer bepaald reservetroepen, een hulpmiddel in geval van nood.

Dit vormt een goed uitgangspunt : het optreden van de Europese Gemeenschap moet gereserveerd zijn. De Europese Gemeenschap moet enige reserve betonen bij wat zij doet.

De onduidelijkheid in het Verdrag van Maastricht in verband met het subsidiariteitsbeginsel heeft betrekking op drie aspecten : de formulering, de naleving van dit beginsel door de Europese Gemeenschap en de juridische afdwingbaarheid van dit beginsel. De voornaamse beperking van het beginsel ligt in de moeilijkheid — wegens de formulering ervan — om dit principe juridisch af te dwingen. De definitie in artikel 3B is zeer algemeen. Hoe zullen begrippen als „niet voldoende” en „beter” worden geïnterpreteerd ? Het is een belangrijke vraag wie zal beslissen over de interpretatie van het subsidiariteitsbeginsel. Er dient daarbij gewezen te worden op het gevaar van de versterking van het „Europa van de rechters”. In dit verband dient opgemerkt te worden dat voor het democratisch deficit van Europa ook het „Europa van de rechters” verantwoordelijk is.

Volgens recente verklaringen van Commissievoorzitter J. Delors moeten de politici bepalen hoe subsidiariteit moet werken. Dit is een goed standpunt en ook de Vlaamse Executieve moet daarvoor pleiten.

Tot besluit dient gesteld te worden dat het subsidiariteitsbeginsel nader moet uitgewerkt worden in een verklaring bij het Verdrag betreffende de Europese Unie. Er bestaan trouwens intenties om te komen tot een soort van „charter” voor de toepassing van dit beginsel.

Er moet daarbij gezocht worden naar een meer verstaanbare term. De formulering van het beginsel moet duidelijker zijn en meer garanties bieden voor de afdwingbaarheid ervan. Ook het regionale niveau dient erin opgenomen te worden. Er moeten meer waarborgen geboden worden voor de naleving van dit beginsel, men mag terzake niet alles overlaten aan het Hof van Justitie.

Men moet ook toegeven dat in feite iedere Lid-Staat — al naar gelang zijn belangen — een „Europa à la carte” wil. Dit vormt een gevaar en een betere omschrijving van het subsidiariteitsbeginsel kan daartegen een uitstekende remedie zijn.

Een lid dat niet tot de Commissie behoort, stipuleert dat hij weinig vertrouwen heeft in een inhoudelijke opvulling à posteriori. Door een ander lid dat niet tot de Commissie behoort, wordt ter zake opgemerkt dat de onduidelijke definitie leidt tot een vrijblijvende naleving door de EG ervan. Wie zal oordelen over de naleving ervan, vermits het Hof van Justitie te Luxemburg de grootste reserves ter zake toont. Hij refereert naar het Besluit van Prof. Dr. W. Van Gerven in hogervermelde bijdrage in het Rechtskundig Weekblad van 9 mei 1992, kol. 1246.

„Het subsidiariteitsbeginsel veronderstelt immers een beoordeling van de middelen en de deskundigheid waarover de onderscheiden overheden beschikken, dit is een beoordeling die aan politieke gezagsdragers toekomt en niet aan een rechter.”

Dit wordt beaamd door de Gemeenschapsminister. Het Hof van Justitie geeft een authentieke uitlegging van de Europese wetgeving en het subsidiariteitsbeginsel is een „subsidium”, en vervult hierbij slechts een ondersteunende functie.

Hij treedt de kritiek van de leden bij, die dit als een belangrijke leemte beschouwen. Volgens de Gemeenschapsminister dienen verfijningen aan het Verdrag van Maastricht te worden aangebracht in de zin van een betere afdwingbaarheid van het subsidiariteitsbeginsel.

Vervolgens stipt de Gemeenschapsminister aan dat er buiten het centrale niveau nog andere entiteiten zijn die bestuurlijk optreden. Hij pleit ervoor om komaf te maken met het hiërarchisch denkpatroon, dat haaks staat op het subsidiariteitsbeginsel. Men dient eerder te werken met begrippen zoals „nevengechikte besturen” dan „ondergeschikte besturen”.

De hervorming van het Belgische constitutioneel model tot een echte federale staat, waarin op alle niveaus de Gemeenschappen en de Gewesten worden vertegenwoordigd, wordt in Europa met veel aandacht gevolgd. Het zou spijtig zijn mocht Vlaanderen afhaken.

Vervolgens dringt een lid dat niet tot de Commissie behoort nogmaals aan op verfijning van de definitie van het subsidiariteitsbeginsel (artikel 3B). Hiervoor kan door de Gemeenschapsminister een beroep worden gedaan op de herzieningsprocedure vastgelegd in artikel N. Indien de vertegenwoordigers van de Belgische Staat, noch de vertegenwoordigers van de deelgebieden aan de Europese Ministerraad een ontwerp tot herziening in deze zin overleggen, zal hij tegen het Verdrag stemmen.

2.5. Het federale België en het protocol betreffende de buitensporige tekorten

Voorafgaande opmerking

Voor een goed begrip van de bepaling van artikel 3 van het door België in Maastricht onderschreven protocol betreffende de buitensporige tekorten, kan verwezen worden naar het verslag uitgebracht over de Economische en Monetaire Unie (EMU) namens het Adviescomité voor Europese Aangelegenheden (Kamer van Volksvertegenwoordigers, Stuk 460 (BZ 1992) — Nr. 1, door de heren F. Herman en D. Van der Maelen, blz. 21 e.v.)

Een lid vestigt er de aandacht op dat aan de Economische Unie een zeer belangrijke rol wordt toegekend op het vlak van de economische convergentie en de budgettaire discipline.

Artikel 109 J, 1, heeft de economische convergentiecriteria vastgelegd. De naleving ervan zal bepalend zijn voor de totstandkoming van de Monetaire Unie. Lid-Staten dienen zich te onthouden van buitensporige begrotingstekorten. Lid-Staten met een buitensporig begrotingstekort dienen deze weg te werken (Artikel 104 C). Een van de hierbij gehanteerde criteria is het „flux-criterium” waarbij het jaarlijks overheidsstekort niet meer dan 3 % van het BBP (Bruto binnenlands produkt) mag bedragen.

Bijzondere wet van 16 januari 1989 op de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (BWF)

Hetzelfde lid stelt vast dat er zich tussen de Nationale Staat en de deelgebieden een ventilatie opdringt van de saneringsinspanningen. Het lid vraagt zich af, of de in het kader van de BWF tussen de nationale overheid en de deelgebieden vastgelegde financieringsmechanismen niet moeten herzien worden, en of er daarenboven geen regeling moet komen over de spreiding van de saneringsinspanningen.

Quid met de mogelijkheid van de nationale overheid om bij een financiële ontsporing van een deelgebied in te grijpen ? Zijn er in de BWF hiertoe voldoende afdwingbaarheidsmechanismen ingebouwd ? Dringt een wijziging ter zake van de BWF van 16 januari 1989 zich niet op ?

Wat is de bijdrage van Vlaanderen tot de naleving van de economische convergentie en de budgettaire saneringsinspanning ?

De Gemeenschapsminister verduidelijkt dat de SERV-conformiteit van de begroting de bijdrage is van de Vlaamse Gemeenschap tot de verwezenlijking van het „flux-criterium” (3 % BBP-norm). De aandacht van het lid voor deze dimensie van het Verdrag van Maastricht en de impact ervan op de BWF is volgens de Gemeenschapsminister gerechtvaardigd.

2.6. Het actieterrein van de Europese Gemeenschap inzake milieu

Het actieterrein van de Gemeenschap inzake milieu (artikelen 130 R, 130 S, 130 T) wordt gevoelig verruimd. In deze context vraagt een lid hoe de ongebreidelde economische groei en de zorg voor het milieu met elkaar te rijmen vallen. Is dit niet contradictorisch ? Volgens het lid is de economische groei immers de oorzaak van de ecologische problemen. Artikel 2 van het Verdrag maakt gewag van een : „harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een duurzame en niet-inflatoire groei, met inachtneming van het milieu . . .”. Hij pleit voor een betere implementatie van de milieudimensie in de o.a. in artikel 3 van het Verdrag opgesomde beleidsprincipes, want volgens de spreker is het milieubeleid nog steeds niet een gemeenschappelijk beleid van de Europese Gemeenschap, maar eerder van de Lid-Staten, die zelf het milieubeleid invullen. Het lid meent dat de oprichting van een Milieufonds hiertoe in een belangrijke mate kan bijdragen.

De Gemeenschapsminister geeft toe dat sommige bepalingen van het Verdrag nogal contradictorisch zijn. Hij wijst echter op de grote aandacht voor de milieuproblematiek in het Verdrag. Het Europese beleid ter zake steunt op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen aan de bron dienen te

worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Via artikel 130 S, laatste lid van punt 5 wordt de mogelijkheid van financiële steun via het Cohesiefonds voorzien. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 130 D, laatste lid moet uiterlijk op 31 december 1993 dit Fonds zijn opgericht. Dit Fonds levert een financiële bijdrage aan projecten op het gebied van milieu en transeuropese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur. Tevens wordt gedacht aan de oprichting van een Europees Milieuagentschap.

Hij meent dat er ook reeds via het Cohesiefonds kan gewerkt worden aan de harmonische implementatie van de milieupolitiek in de andere opgesomde beleidsaspecten, (o.m. transeuropese netwerken, in de sfeer van de vervoersinfrastructuur), dit in afwachting van de eventuele oprichting van een afzonderlijk Milieufonds.

2.7. Consumentenbescherming

Een lid dat niet tot de Commissie behoort dringt erop aan dat de taal van de etikettering van de produkten dezelfde moet zijn als de taal van de verbruiker. De vermeldingen moeten klaar en duidelijk zijn. Op de Europese Raad van Maastricht werd de consumentenbescherming ingelast als titel XI in het Verdrag. Krachtens het nieuwe artikel 129 A kan de Gemeenschap specifieke maatregelen nemen ter ondersteuning en aanvulling van het beleid van de Lid-Staten om de veiligheid en de economische belangen van de consumenten te beschermen, alsmede een adequate consumentenvoorlichting te verschaffen. Artikel 100 A blijft als juridische basis geldig voor het nemen van maatregelen inzake consumentenbescherming in het kader van de interne markt.

De Gemeenschapsminister stipt aan dat het taalgebruik inzake de etikettering behoort tot de bevoegdheid van de nationale wetgever.

2.8. Cultuurparagraaf

Verschillende leden staan positief tegenover de invoeging van een titel IX — „Cultuur” in het Verdrag, ondanks het feit dat het slechts een enig artikel (artikel 128) is, wat enigszins wijst op een eerder stiefmoederlijke behandeling van het culturele aspect. Dit wordt door een van deze leden betreurd, die verduidelijkt dat de opname van artikel 128 in het Verdrag van Maastricht, ingegeven is door de niet denkbeeldige vrees van kleinere cultuurgemeenschappen te worden gemarginaliseerd in een EG die vele jaren werd gekenmerkt door een fel doorgedreven mercantilisme.

Hetzelfde lid staat sceptisch tegenover de mogelijke afdwingbaarheid van dit artikel 128 als middel tot vrijwaring van de diversiteit en de culturele rijkdom van de volkeren in Europa. Inzake de mogelijkheid voorzien in het nieuwe artikel 92, paragraaf 3 dat de Commissie steunmaatregelen om de cultuur en het behoud van het patrimonium te vrijwaren, als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kan beschouwen, stelt dit lid zich eveneens gereserveerd op. Ook hier kunnen de kleinere gemeenschappen in de verdrukking komen. Hij toont dit aan door te verwijzen naar de mislukking, onder druk van Groot-Brittannië, van de vastlegging van produktiequota voor de filmcultuur. Het lid mist een concrete invulling van de waarborgen tegenover de kleinere cultuurgemeenschappen ter zake in het Verdrag van Maastricht, alsmede een verbreding van het economische draagvlak met een goed gestructureerde culturele dimensie.

Door een ander lid wordt vooropgesteld dat één van de goede zaken in het Verdrag van Maastricht de cultuurparagraaf is. De betekenis van deze cultuurparagraaf is duidelijk : cultuur is geen aangelegenheid van de Europese instellingen maar wel van de Lid-Staten en/of de regio's. Het valt evenwel te betreuren dat in de cultuurparagraaf de taal niet vermeld werd. De eerbiediging van de verscheidenheid van de culturen door de Europese Gemeenschap moet ook de eerbiediging van de taalkundige verscheidenheid inhouden.

Het optreden van de Europese Gemeenschap op het gebied van cultuur is slechts van aanvullende en ondersteunende aard. Zeer belangrijk is dat alle beslissingen van de Europese Gemeenschap op het gebied van cultuur met eenparigheid van stemmen moeten genomen worden. Eveneens zeer belangrijk is dat de Europese Gemeenschap bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van het Verdrag, rekening moet houden met de culturele aspecten.

Het is een goede zaak dat de cultuurparagraaf in het Verdrag werd omschreven, maar deze paragraaf moet nu nog in de praktijk omgezet worden en dat is niet vanzelfsprekend. Niettemin spoort hetzelfde lid aan tot enige alertheid ten aanzien van de „Europawahn” om alles te regelen.

Een lid dat niet tot de Commissie behoort pleit voor een degelijke invulling van de cultuurparagraaf, in correlatie met een ondubbelzinnige en volledige omschrijving van het subsidiariteitsbeginsel. Vervolgens vraagt een ander lid dat niet tot de Commissie behoort of de Gemeenschapsminister, ten einde een aantal onvolkomenheden van het Verdrag aan te passen in casu de opname van het taalaspect in de cultuurparagraaf, zich zal beroepen op de herzieningsmogelijkheid van de verdragen, op grond van de bepalingen van artikel N — Titel VII — Slotbepalingen van het Verdrag van Maastricht.

Artikel N luidt als volgt : „1. De regering van elke Lid-Staat of de Commissie kunnen aan de Raad ontwerpen voorleggen tot herziening van de verdragen waarop de Unie is gebaseerd”. Het lid dat niet tot de Commissie behoort wijst op de mogelijkheid om de cultuurparagraaf aan te vullen met een taalparagraaf, die trouwens werd opgenomen in de onderwijsparagraaf. Hetzelfde Lid dat niet tot de Commissie behoort stelt zich voorts zeer kritisch op ten aanzien van de inmenging van de Gemeenschap in het culturele erfgoed van de Lid-Staten, zoals blijkt uit de bepalingen van artikel 128, punt 2 (Titel IX — Cultuur) van het Verdrag.

Artikel 128, punt 2 luidt als volgt : „2. Het optreden van de Gemeenschap is erop gericht de samenwerking tussen de Lid-Staten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten op de volgende gebieden te ondersteunen en aan te vullen :

- verbetering van de kennis en verbreiding van de cultuur en de geschiedenis van de Europese volkeren,
- instandhouding en bescherming van het cultureel erfgoed van Europees belang,
- culturele uitwisseling op niet-commerciële basis,
- scheppend werk op artistiek en literair gebied, mede in de audiovisuele sector.

Hetzelfde lid kant zich tegen een dergelijke bevoogding van de volkeren. De Gemeenschap hoeft niet aan te vullen. Hij betreurt verder, hierin bijgetreden door meerdere andere commissieleden dat de bescherming van de taalkundige verscheidenheid, niet is gewaarborgd op het culturele vlak, terwijl dit wel het geval is op het vlak van het onderwijs en de

beroepsopleiding (Hoofdstuk 3 Onderwijs, beroepsopleiding en jeugd — Artikel 126, punt 1). Een lid dat niet tot de Commissie behoort merkt ter zake op dat de bescherming van de taalkundige verscheidenheid inzake culturele aangelegenheden nochtans met aandrang werd bepleit door Nederland. ,

De Gemeenschapsminister antwoordt samenvattend als volgt op de verschillende opmerkingen van de leden.

Wat de stiefmoederlijke behandeling van het culturele aspect betreft, beklemtoont de Gemeenschapsminister dat op de Europese Top in Lissabon bijzonder aandacht werd gevraagd voor de bescherming van de culturele verscheidenheid en de geïntegreerde aanpak van het aspect cultuur. Voorts werd ook ruim aandacht besteed aan de verbreding van het economische draagvlak met culturele elementen.

Inzake de niet-opname van een taalparagraaf, met betrekking tot de culturele aspecten, antwoordt de Gemeenschapsminister dat de taal ook een vorm van cultuur is. De Gemeenschapsminister verklaart dat men zich steeds op het artikel N van het Verdrag kan beroepen om deze leemte in te vullen en de herziening van het Verdrag onder meer op dit vlak te vragen. Dit zou kunnen gebeuren wanneer België het voorzitterschap van de Raad waarneemt.

2.9. Onderwijs en taalparagraaf

Verschillende leden verheugen zich over de opname in het Verdrag van Maastricht van een onderwijsparagraaf, Hoofdstuk 3 — Onderwijs, beroepsopleiding en jeugd — Artikel 126 (Onderwijs) en artikel 127 (beroepsopleiding), ter vervanging van de oude artikelen 126, 127 en 128 van het Verdrag van Rome.

In tegenstelling met het Hoofdstuk Cultuur (Artikel 128) is hier de bescherming van de taalkundige verscheidenheid wel gewaarborgd. Deze opname van de taalparagraaf werd met aandrang bepleit door de Belgische delegatie. Een lid wijst op het grote succes van het Erasmus-project, dat in toepassing van het vroegere artikel 128 — EEG-Verdrag tot stand kwam. Het Erasmus-project is het tastbare bewijs dat dergelijke uitwisselingsprojecten een positieve verrijking zijn voor de Lid-Staten en tevens getuigen van de geestelijke tolerantie in de regio's.

Een lid meent namens zijn fractie dat ook de onderwijsparagraaf een positief element is in het verdrag van Maastricht. Zonder onderwijsparagraaf en op een wankel verdragsrechtelijke basis, heeft de EG in het verleden een grote activiteit aan de dag gelegd op het gebied van onderwijs. Het meest bekend zijn uiteraard de diverse Europese onderwijsprogramma's, zoals bijvoorbeeld Erasmus.

Het Erasmusprogramma bewijst twee zaken : de Europese onderwijsprogramma's kunnen bijdragen tot een openheid van alle deelnemers, maar anderzijds kunnen zij ook een ander effect hebben en ertoe leiden dat de Lid-Staten die programma's in de praktijk op onjuiste manier toepassen zodat maatregelen nodig zijn om te garanderen dat het onderwijs gegeven wordt in de taal van het gastland. Om Erasmusstudenten aan te trekken, geeft men te gemakkelijk toe hen op te leiden in een internationale taal, wat strijdig is met het universitair decreet.

Wat het Erasmus-project betreft, beschouwt het lid een uitbreiding ervan tot het basis- en middelbaar onderwijs als een omgekeerde toepassing van het subsidiariteitsbeginsel.

In deze context wordt door een lid dat niet tot de Commissie behoort verwezen naar de aanneming van een resolutie door het Europees Parlement van 15 mei 1992 inzake opleiding en onderwijs. Hij zet zich met klem af tegen de verregaande inmenging van de EG in de onderwijsaangelegenheden. In Vlaanderen is het onderwijs een gemeenschapsmaterie. Reeds van in een vroeg stadium (kleuterschool) begint de Europese inmenging. Zelfs het buitengewoon onderwijs ontsnapt niet aan de Europese invloed. In de resolutie wordt tevens gepleit voor de oprichting van een Europees Directoraat-Generaal voor het Onderwijs. Het lid dat niet tot de Commissie behoort, betreurt dit. Hij wordt hierin bijgetreden door een ander Lid dat niet tot de Commissie behoort. Hij uit zijn ongenoegen, verwijzend naar de bepalingen van artikel 126 van het Verdrag van Maastricht. Het behoort niet tot de Europese Gemeenschap, inzake onderwijs, om aan de Lid-Statens verplichtingen op te leggen inzake onderwijs. Hij beschouwt artikel 126 als een verregaande bevoegdheidsoverschrijding van de Europese Gemeenschap. Hieraan kan via de toepassing van artikel N (herzieningsprocedure) aldus het lid, enige tempering worden gebracht.

Inzake de verregaande impact van de Europese Gemeenschap op de onderwijsaangelegenheden die, in België tot de bevoegdheidssfeer van de decretale wetgever behoren, verklaart de Gemeenschapsminister tot het Lid dat niet tot de Commissie behoort, dat de resolutie van het Europees Parlement van 15 mei 1992, geen schoolvoorbeeld is van de correcte toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. Wat het ERASMUS-project betreft, antwoordt de Gemeenschapsminister aan een ander commissielid dat de motieven die aan de basis van dit project lagen van sociale aard waren, namelijk gelijke kansen geven inzake vorming, en wederzijdse behulpzaamheid. Dit zijn begrippen die zich evenwel eerder situeren binnen het domein van het evenredigheids-, respectievelijk samenwerkingsbeginsel.

In deze context kan verwezen worden naar punt 2.4 van dit verslag, bladzijde 10 tot 12 waar het beginsel „Subsidiariteit” wordt behandeld.

De Gemeenschapsminister beaamt dat de teksten van het Verdrag van Maastricht een aantal lacunes bevatten.

2.10. Informatiebrochure

Een lid betreurt dat de tekst van het Verdrag van Maastricht, ondertekend op 7 februari 1992, een vrij hermetische tekst is, met een esoterisch karakter en aangevuld met vele Protocollen. Slechts ingewijden en specialisten zullen hierin hun weg vinden. Het Verdrag verleende weliswaar wereldbekendheid aan de stad Maastricht, doch met de kennis van de gewone burger over de mogelijke impact van dit Verdrag op zijn dagelijks leven, is het maar pover gesteld.

In het licht van de recente nationale verkiezingsuitslagen waaruit de kloof tussen de burger en de overheid bleek, pleit het lid voor de opmaak van een vulgariserende brochure. Het lid stelt vast dat de tekst van het Verdrag moeilijk te verkrijgen is. De Vlaamse Executieve zou deze informatie-taak misschien op zich kunnen nemen.

De Gemeenschapsminister repliceert hierop als volgt. Europa is in feite een immense constructie waaraan reeds vele jaren geduldig wordt gebouwd. Weinigen hebben nog inzicht in de verschillende fazen die leidden tot het Verdrag van Maastricht. Hij beaamt dat er zich inderdaad een probleem voordoet van informatie naar de burger toe. Uit een bevera-

ging van o.a. de studentenbevolking in Antwerpen bleek het onthutsend gebrek aan kennis van het Verdrag van Maastricht. De Gemeenschapsminister zal een „Europees Manifest” in brochurevorm laten opstellen.

2.11. Burgerschap van de Unie

Teneinde de bescherming van de belangen en de rechten van de burgers van de Lid-Staten, te bevorderen wordt een burgerschap van de Unie ingesteld.

Deze doelstelling komt tot uiting in artikelen 8, 8 A en 8 B, ook in artikel F, dat uitdrukkelijk verwijst naar het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Dit burgerschap moet worden bekeken vanuit de invalshoek van de rechten die de onderdanen van de Lid-Staten bezitten. Een van deze rechten is het actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement in de Lid-Staat, waar ze verblijven. Door verschillende leden die niet tot de Commissie behoren worden kritische opmerkingen geformuleerd. Een lid peilt naar de mogelijke impact van de toekenning van een stemrecht aan EG-onderdanen bij de gemeenteraadsverkiezingen op de Vlaamse Gemeenschap.

De toekenning van dit stemrecht moet aan bepaalde voorwaarden worden gekoppeld, o.m. de belastingsplicht op gemeentelijk vlak en het taalgebruik. In sommige gemeenten, met een overwicht aan Eurokraten, zou het onbillijk zijn dat, deze bevoorrechte bevolkingsgroep, mede het beleid zouden bepalen zonder zelf gemeentebelastingen te betalen. Ook hierover blijft het Verdrag van Maastricht te onduidelijk. Dit moet verder worden ingevuld. Hierop wordt door een ander lid dat niet tot de Commissie behoort, gerepliceerd dat een betere afstemming van dit stemrecht op de nationaliteit wenselijk is. Hetzelfde lid vestigt de aandacht op de in artikel 8 B, punt 2, opgenomen clausule, waardoor kan afgeweken worden van de bepalingen van artikel 8 B, punt 1. Zal hierop een beroep worden gedaan voor de gemeenten waar er een aanzienlijke inwijking is van EG-onderdanen ? Hij pleit ook voor een betere invulling van de artikelen 8, 8 A, 8 B, betreffende het burgerschap van de Unie. Hij dringt er bij de Gemeenschapsminister op aan om deze verfijningen aan te brengen. Hiertoe kan hij zich beroepen op artikel N van het Verdrag van Maastricht (herzieningsclausule). De opname van het burgerschap van de Unie wordt door een ander Commissielid daarenboven als positief ervaren.

De Gemeenschapsminister poneert dat de kieswetgeving een nationale materie is. Inzake een mogelijk beroep op nadere regelingen en de afwijkingsclausule, zoals bepaald in artikel 8 B, punt 2 van het Verdrag van Maastricht verwijst de Gemeenschapsminister naar het antwoord van EG-commissaris Bangemann.

Deze zou, in antwoord op een parlementaire vraag de taalvereiste koppelen aan het toe te kennen stemrecht.

Afsluitend betoogt de Voorzitter van de Vlaamse Regering dat in de balans het positieve het ruimschoots haalt op het negatieve. Het gaat om een Europees proces, binnen hetwelk Maastricht ingrijpend tussenkomt. Vlaanderen zou ongelijk hebben de kansen, die hier liggen, onbenut te laten, zeker nu de regionale dimensie in Europa een eerste constitutionele erkenning krijgt.

3. STEMMING

Beide artikelen van het ontwerp van decreet en nadien het gehele ontwerp van decreet, worden ongewijzigd aangenomen met 7 stemmen voor, 1 stem tegen, en 1 onthouding.

De Verslaggevers,

H. SUYKERBUYK

D. VAN DER MAELEN

De Voorzitter,

S. DE CLERCK
